

Aantekeningen uit het ondergrondse

Workshops

1

“Ik vind het fantastisch als in de supermarkt een mevrouw me vertelt dat een bepaalde groente lekker is voor mijn soep”, zegt Clara van den Broek. “Je kent elkaar van haar noch pluim, maar je wenst elkaar het beste toe.” door Jozefien Van Beek

Het verlangen naar samenzijn staat centraal in het leven én het spel van actrice Clara van den Broek. “Ik probeer zo eerlijk mogelijk te spelen door alle ballast af te schrapen. Zo hoop ik dat ik met toneelspelen niet alleen mijn eigen eenzaamheid kan doorbreken, maar ook die van de mensen in de zaal.”

Toch zijn het net het gebrek aan contact en de schreeuw om liefde in Fjodor Dostoevski's *Aantekeningen uit het ondergrondse* die Van den Broek ertoe brachten om de novelle van de 19^e eeuwse Russische schrijver te bewerken tot een monoloog voor het Antwerpse collectief SKaGeN. “Ik wilde al lang iets met dat materiaal doen. Wat mij erin aansprak, is Dostoevski's mededogen voor de mens. Het hoofdpersonage is heel ijdel, maar heeft tegelijkertijd een minderwaardigheidscomplex. Die twee komen meestal samen voor; het ene is de schaduwzijde van het andere. Daar heeft Dostoevski groot begrip voor. Het hoofdpersonage uit de novelle schopt tegen alles en iedereen. Niets vindt nog genade in zijn ogen, dus heeft hij zich teruggetrokken uit de wereld. Hij is niet boven, maar onder de wereld gaan staan, in het ondergrondse bij wijze van

spreken. Hij vindt dat hij niets waard is, maar op hetzelfde moment voelt hij zich torenhoog verheven boven de massa. Het kleine van de mens wordt zo mooi uitgewerkt dat het tegelijkertijd deugd doet én heel pijnlijk is om jezelf erin te herkennen. Toch doet het uiteindelijk vooral goed, omdat je merkt dat je niet alleen bent.”

Op het menselijk vlak is Dostoevski's novelle nog zeer actueel, vooral dankzij zijn begrip voor de kleine mens. Maar Van den Broek moest ook heel wat aanpassen bij haar bewerking. “Eén van de hoofdlijnen in het boek is het reageren tegen het vooruitgangsoptimisme. Daar heb ik aan moeten sleutelen om het naar vandaag te vertalen, want wij hebben natuurlijk niet meer dat naïeve vooruitgangsoptimisme. Wij geloven niet meer blindelings in de wetenschap. Maar als de hedendaagse mens al in iets gelooft, dan is het toch de wetenschap. Als er een aardbeving is, gaan wetenschappers de oorzaken ervan analyseren om het in de toekomst te kunnen voorspellen. Die rationele analyse vinden we enorm belangrijk. We geloven nog steeds dat die ons ooit zal redden, dat als we genoeg weten over het menselijk lichaam en de natuur, we in staat zullen zijn om alles te beheersen. Dat is natuurlijk een utopie. Maar toch

is dat wat ons drijft. Dat heb ik kunnen aangrijpen om het pessimisme van Dostoevski te actualiseren.”

Eerst was Van den Broek van plan om de monoloog door iemand anders te laten spelen en zelf te regisseren. “Bij nader inzien vond ik het net interessant dat het mannelijke personage door een vrouw gespeeld zou worden. Ik ben het personage, maar tegelijk ook niet. Anders werd het misschien té kwetsbaar. Het moet toneel blijven, een spelletje. Daarom is het goed dat ik een vrouw ben en een man vertolk. Met die dubbelheid wil ik ook wel wat spelen. Er is bijvoorbeeld een passage waarin de man een prostituee bezoekt. Dan kan ik zowel de man als de prostituee uitbeelden. Zij is een exponent van hem: ze is nog meer vernederd dan hijzelf en hij kleineert haar omdat hij zelf zo vernederd werd. Dat is een mooi beeld.”

Ter voorbereiding trok Van den Broek naar Sint-Petersburg om er met de Russische ziel in contact te komen. “Ik ben er een week geweest en heb wat research gedaan. Ik heb er veel bijgeleerd over Dostoevski's periode in Siberië als dwangarbeider. Hij leerde er veel respect te hebben voor zijn medegevangenen. Hoewel ze verworpen waren, bleven ze mens. Zelf heeft Dostoevski ook altijd geprobeerd om niet te verwilderen, om niet hard en cynisch te worden tijdens zijn ballingschap. Hij zei: ‘Ik moet proberen om mens te blijven onder de mensen’. En dat is eigenlijk wat men moet doen in het leven.”

Ze heeft een voorbeeld bij de hand, rechtstreeks uit het alledaags bestaan. “Ik vind het fantastisch als ik in de supermarkt groenten ga kopen en een mevrouw vertelt me dat een bepaalde groente lekker is voor mijn soep. Dan zit je samen in hetzelfde moment. Je kent elkaar van haar noch pluim, maar je wenst elkaar het beste toe. Die kleine, eenvoudige momenten zijn van de grootste schoonheid.”

Première op 1 april 2011 in C-mine, Genk. www.skagen.be of www.cultuurcentrumgenk.be

DYI@C-MINE: georganiseerd in het weekend van 18 en 19 september met uitlopers in de weken nadien richten tal van workshops zich tot een breed publiek. Voor de aanvangstijden, zie www.c-mine.be

18 SEPTEMBER

• **‘Eye tracking – website – U-centric’**. Deze workshop toont hoe door middel van een eye-tracking toestel bezoekers naar uw website kijken. De deelnemers krijgen inzicht in hun eigen website, een interessante basis voor het verhogen van de efficiëntie van de website van uw bedrijf of organisatie.

• **‘Arduino - Timelab’** over Arduino, een open source microcontroller die op een eenvoudige manier met een computer geprogrammeerd kan worden. U kan er robots mee besturen, een automatisch irrigatiesysteem mee maken, uw verlichting automatisch aansturen, etc. Arduino is ontworpen voor al wie geen achtergrond in programmeertalen of elektronica heeft.

• **‘Zwerfhout’** - Maak van zwerfhout een designstoel. Zwerfhout is kostbaar nomadisch materiaal, het is vervoerd, gebruikt, gesloopt, heeft rondgeslingerd. Het is één van de materialen die het makkelijkst opnieuw gebruikt kunnen worden. Een uitdaging voor diegenen die graag een eigen stoel creëren.

• **‘Gastronomisch vegetarisch koken’**. Bart Claeys is gastheer voor sterrenkok Philippe Van den Buck, die zijn sporen verdiende in prestigieuze huizen in New York, Monaco en Catalonië (El Bulli). Hij zal in C-mine de gastronomische kwaliteiten van de vegetarische keuken demonstreren.

• **‘Een mok van Stockmans’**. Ontwerper Piet Stockmans nodigt creatievelingen uit om in zijn atelier op C-mine een bord of mok naar eigen inspiratie te komen beschilderen. >>>>>

Clara van den Broek: “Ik hoop met toneelspelen niet alleen mijn eigen eenzaamheid te doorbreken, maar ook die van de mensen in de zaal.”